

DE BETOOVERING

Jan van Delden (1951) was maatschappelijk werker. Eind jaren '70 ontmoette hij zijn leermeester Wolter Keers. In de jaren daarna raakte hij steeds meer verbonden met Keers en de advaita-boodschap. Begin jaren '80 realiseerde hij de eenvoud van zijn ware natuur. Na de dood van Keers trok hij zich terug in wat nu advaitacentrum La Rousellie in Zuid-Frankrijk is. Tegen het eind van het millennium begon hij zich beschikbaar te stellen om aan bezoekers door te geven wat hij zelf 'gratis en voor niets' had gekregen. Jan heeft zijn gedachtegoed in twee boeken verwoord, die beide de afgelopen jaren door uitgeverij Samsara werden gepubliceerd: *Terug van nooit weggeweest*, over de Odyssee, en *Zelfrealisatie, is dit nu alles?*, dat Jans verhaal over 'De stoelendans', zijn meest gebruikte metafoer, in tekst en beeld bevat. Jan houdt bijeenkomsten in Frankrijk en lezingen in Nederland en België (zie 'Agenda') www.ods.nl

Jan van Delden blijft onophoudelijk benadrukken dat het echte werk pas begint als zelfrealisatie of verlichting al heeft plaatsgevonden, want het ego, de persoonsaspecten die hij 'de Jantjes' noemt, blijven nog steeds de grote trom roeren. "Je moet ervoor waken om het onpersoonlijke gewaarzijn niet te verliezen in het persoonlijke en niet alsnog in allerlei verhalen over verleden of toekomst te gaan zitten waarin je bijvoorbeeld denkt dat je een ander tekort hebt gedaan, waardoor schuld, angst of woede in je gaan wonen zonder dat je het doorhebt."

JAN VAN DELDEN - INTERVIEW DOOR LUCY AUCH

Kun je zeggen wie of wat je bent, Jan?

Als Jan ben ik gewoon net als iedereen en blijf ik net als iedereen op alle mogelijke manieren aanmodderen. Ik moet Jan net als iedereen gewoon nemen zoals hij is. Maar van die hele wereld van verschijnselen, dat hele plaatje met alles erop en eraan, waar ook Jan deel van uitmaakt, ben ik mogen gaan zien dat die absoluut niets te maken heeft met het gewone 'er zijn'. Het 'er zijn' is het Kennen van die wereld der verschijnselen. De illusoire wereld zelf noem ik de gekende kant, en die laat ik lekker aanmodderen en gaan zoals ze lijkt te gaan - daar hoef ik geen houding voor aan te nemen om me mee in te dekken. Die hoeft ook niet losgelaten te worden, want ze bestaat immers niet. Je hoeft haar, in al haar schijnbare betovering, alleen maar te leren doorzien als niet waar. Het enige wat je hoeft te doen, en ook het enige wat je volgens mij *kunt* doen, is steeds teruggaan naar dat fundament. Waarin kan dit, deze wereld, zich anders afspelen dan in mijn eigen aanwezigheid? Die aanwezigheid kijkt vanzelfsprekend mee, en in dat kijken wordt de wereld gezien als een verhaal zonder substantie en zonder afgescheidenheid. Als je drinkt, is het drinken zelf de aanwezigheid, het directe ervaren van het proeven en het drinken. Het verhaal dat het denken daaromheen bouwt ('Ik drink nu thee', 'Het is lekker', etc.) is overbodig. Dat verhaal is de illusie, de droom waarin we lijken te leven. Maar uit de droom blijven is niet een taak die de droomfiguur zichzelf moet opleggen. Het gaat er alleen maar om dat hij herkent dat hij het onpersoonlijke kennen is van de droom van de persoon - dat hij nooit iets anders is geweest en ook nooit iets anders zal zijn.

Sneller schieten dan je schaduw

In het directe, onpersoonlijke ervaren van het heden zit geen verleden of toekomst. Ik heb geleerd dat onpersoonlijke, vormloze aanwezig zijn te herkennen in het gebeuren zelf, *als* het gebeuren zelf. Daar hoef ik niets voor te doen, dat is genade. Het is een uitnodiging om de aandacht te verleggen naar het Kennen zelf. Het gekende, de wereld, verliest daardoor haar bedreigende aspect. →

Als heelheid ziet ze er vanuit dat Kennen minder gevaarlijk uit, waardoor uiteindelijk zelfs Jan zich meer op zijn gemak voelt, omdat zelfs hij gaat zien dat hij uit vrede, uit liefde bestaat en daarin verschijnt en oplost.

Zelfs de angstige Jan ziet dus bijvoorbeeld dat hij eigenlijk niet echt dood kan gaan. Hij kan dat met al zijn beperkingen niet helemaal behappen, maar hij ziet wel dat het oké is. Hij vertrouwt erop. Als ik vanuit het onpersoonlijke gewaarzijn Jan doorzie als niet-bestaand, maar hem tegelijkertijd toch accepteer zoals hij is, hoe kleingeestig soms ook, dan is het leven een spel, een leuk spel. Maar als Jan vecht tegen hoe de dingen gaan en het onpersoonlijk gewaarzijn weer persoonlijk wordt, dan wordt het een drama. Je moet er dus voor waken om het onpersoonlijke gewaarzijn niet te verliezen in het persoonlijke en niet alsnog in allerlei verhalen over verleden of toekomst te gaan zitten waarin je bijvoorbeeld denkt dat je een ander tekort hebt gedaan, waardoor schuld, angst of woede in je gaan wonen zonder dat je het doorhebt. Als die gevoelens in je wonen, moet je dat vanuit het onpersoonlijk gewaarzijn weten, zodat ze hun persoonlijke verhaal niet kunnen afmaken als waar.

Anders maak je het moeilijk voor jezelf en heb je kans dat je er in wegzakt.

Ik ben me er steeds vlugger bewust van mogen worden dat dat soort dingen gewoon onderdeel uitmaakt van het Jantjesverhaal. Ik noem dat 'sneller schieten dan je schaduw': doorzien dat er geen dualiteit bestaat en dat het verhaal van gisteren en morgen en schuld en angst en woede niet waar is en ook nooit waar is geweest. Geleidelijk aan is dat sneller schieten, dus zien dat er geen dualiteit in ons alomvattende bewustzijn kan bestaan of heeft bestaan, steeds gemakkelijker geworden. Jan gaat daardoor indirect steeds minder vaak de confrontatie aan. Ik noem dat 'ontoorlogen', en dat heeft rust gebracht, vrede, stilte.

Het is zo eenvoudig en helder als je het op die manier formuleert.

Het probleem is dat het ook zo simpel is. Mijn leermeester Wolter Keers zei altijd: het is zo simpel dat het denken het niet kan begrijpen, en daardoor grijpen de meeste mensen mis. Het ervaren zelf is zo simpel. Het is er altijd en doet altijd zijn werk. Of Jan het nu te koud vindt, of juist niet koud genoeg, daar wordt de aanwezigheid die alles volgt op geen enkele manier door geraakt. Die blijft altijd zichzelf. Wat er ook gebeurt, mijn aanwezigheid, het Kennen, gaat daaraan vooraf.

De dood verpletteren

Dat is de stilte waar alles uit voortkomt en ook weer in terugvalt, inclusief alle ogenschijnlijke problemen. Je hoeft je helemaal niet los te maken van de ervaringswereld. Je hoeft alleen maar te herkennen dat alles uit het Kennen zelf bestaat en dat het ogenschijnlijk gekende niet los van

het kennen kan bestaan. Zo wordt de dualiteit doorbroken en blijft het allesomvattende Kennen over als dat wat we zijn.

Maar dan is er toch geen sprake van Eenheid, als je het hebt over de wereld en het kennen van de wereld?

Dat lijkt misschien zo, maar dat komt dan doordat je het toch nog bekijkt vanuit de persoon, en voor de persoon kan het nooit een geheel zijn omdat hij zelf een onderdeel is. Maar gezien vanuit zuivere aanwezigheid, vanuit niet-weten, vanuit stilte, is alles altijd heel. Ik hoef er niets voor te doen om die stilte er te laten zijn. Ik hoef er ook niets voor te laten. En ik kan haar ook niet doorgeven, want er is geen ander binnen heelheid. Het gaat erom dat niet-weten helemaal in te gaan en één te zijn met wat je bent. Dan hoef je geen houdingen meer aan te nemen om het niet-weten te camoufleren.

Dat klinkt als doodgaan, op een bepaalde manier.

Het is niet doodgaan, het is de dood verpletteren. Want de dood is de brandstof van de illusie. Het is zien dat er geen dood kan bestaan terwijl er 'iemand' dood lijkt te gaan. Het is sterven en zien dat je niet kunt sterven. Aandacht is altijd onpersoonlijk, en is dat ook altijd geweest. Het is je eeuwig veilige haven en staat buiten elk verhaal. Het enige wat de dingen persoonlijk maakt is geloof hechten aan de gedachte 'Ik ben die en die en ik wil dit of dat'. Aandacht, gewaarzijn, nu-heid, stilte, dat is allemaal één ding: je eigenste eigenheid.

En daarin vindt alles plaats?

Daarin verschijnt alles en lost alles op, zonder dat die eigenste eigenheid zelf verandert. Daarom vind ik het woord 'draagmoederschap' zo mooi. De stilte, het onpersoonlijke, de liefde zelf, draagt gewoon het hele droomverhaal. Tegelijkertijd wil ik benadrukken dat het intellectueel begrijpen van deze dingen eigenlijk slechts een begin is. Want het vermogen om niet vast te blijven zitten in alle verhalen rondom Jan heb ik niet gekregen door mijn inzicht alleen. Mijn inzicht was dat ik niet Jan ben en dat dualiteit nooit kan bestaan en nooit bestaan heeft. Maar dat heeft voor mij niet in één keer de sluier weggehaald van het geloof in al die Jantjesverhalen. Ik heb eerst in mijzelf moeten leren onderscheiden: wat is nou van Jan en wat is nou van mij? Geef aan Ceasar wat van Ceasar is en aan mij wat van mij is. Het heeft in mijn geval heel wat jaren geduurd om die onveranderlijke basis tijdens de schijnbare interactie tussen Jan en de ander te leren vasthouden als het enige wat waar is. Dat is in feite het echte werk.

Vóór en na het inzicht kun je dus wel degelijk iets doen. Je kunt leren bij het besef te blijven dat elke emotie, elke gedachte en elk oordeel in jou opkomt en nooit, ik zeg bewust *nooit*, de schuld is van een ander. Anders blijven er conflicten ontstaan met de schijnbare andere mensen om je heen. Het begrijpen van non-dualiteit op zichzelf en

alle theorieën en verhalen daarover, daar kun je soms wel wat aan hebben, maar in feite is de persoon dan nog bezig met pogingen zijn bestaan te doorzien met behulp van het denken. Als dat niet culmineert in 'gewoon er zijn' en in een totaal 'ontoorlogen', heb je daar verder niks aan en komt blijvend geluk niet in je wonen als je Zelf. Dan blijf je schijnbaar jojoën.

Waar ik je toe probeer uit te nodigen is om je inzicht functioneel te laten worden in het leven zelf, om de persoon als afgescheiden denken naar een soort springplank te brengen en hem dan een vrije val te laten maken in dat wat hij is, de liefde van de draagmoeder. Ik wil je laten zien dat al die verhalen rondom de persoon niet meer zijn dan een soort film en dat er niets met het filmdoek gebeurt. Maar de film kan zo betoverend zijn dat oefenen en herhalen nodig lijken totdat het besef dat je alleen maar onveranderlijke liefde bent een feit is.

Je zegt dus niet: Weg met Jan, weg met de persoon, weg met het ego?

Nee. Er zijn stromingen die dat wel doen. Die blijven er maar op hameren dat er niets te doen valt omdat de persoon er in feite niet is. Als dat zo is, hoeft zo'n stroming niet onder de aandacht gebracht te worden, want dan is alles spontaan en definitief, en kan geen doen of laten daar iets aan veranderen. Ik wil laten zien dat er in sommige zoekersverhalen wel degelijk iets te doen of te laten valt.

Losgeweekt als een postzegel

Beide benaderingen gaan uit van onpersoonlijk gewaarzijn. En dan kun je zeggen dat er alleen bewustzijn is, alleen het filmdoek, en dat jij niet iets in de film bent, en het daarbij laten. Ik wil het daar niet bij laten. Ik wil anderen leren zien dat de film overal lijkt te zijn en tegelijkertijd alleen het filmdoek waar is. Het filmdoek is weliswaar het enige wat er is, de film bestaat niet, maar als iemand nog gelooft in de film, vind ik het belangrijk om aan te geven op welke manier je de film als waarheid kunt kwijtraken, of in elk geval kunt doorzien als niet waar. Er zijn er die zeggen: "Daar valt niets aan te doen," en dat is in zeker opzicht ook zo, maar in de praktijk van het dagelijks leven ligt het toch echt even anders in veel gevallen.

Waar het mij dus om gaat is je uit te nodigen om te zien dat er verschillende manieren zijn waarop het zelf zichzelf kan leren kennen. Alle wegen zijn van mij uit mogelijk. Als achter elke film het ene filmdoek de drager is, kan elke film een ontknoping hebben waarin tot het besef gekomen wordt dat in feite alleen het filmdoek bestaat. De mensen die op de een of andere manier of in bepaalde situaties nog geloven in de echtheid van de film en zo de heilheid van het onpersoonlijke gewaarzijn, van hun eigenste eigen, kwijt lijken te zijn, probeer ik handvatten te geven die ze kunnen gebruiken om zich daaraan te leren onttrekken en het heel-zijn te stabiliseren in elke situatie.

Maar ook dan krijg je denk ik vaak het tegenargument dat er niemand is om iets te doen of te begrijpen.

Als een golf op zoek gaat naar de essentie, water, ontkomt hij niet aan de illusie dat er iets te zoeken valt. Pas als hij uiteindelijk thuiskomt en ziet dat hij al water is en nooit iets anders is geweest, doorziet hij dat er helemaal geen sprake is geweest van een zoektocht. Maar tot die tijd vind ik het zinnig om binnen het verhaal van Jan aan te geven wat die zelf heeft meegemaakt en te wijzen op het feit dat we onpersoonlijk gewaarzijn zijn en dat het mogelijk is om naar het filmdoek te kijken in plaats van naar de inhoud van de film. Jan is daardoor losgeweekt als een postzegel van zijn envelop, en er is bij hem uiteindelijk in elke situatie het besef aanwezig dat hij nooit dat postzegeltje Jan van Delden is geweest. In die zin denk ik dat het zinnig →

WAARIN KAN DIT, DEZE WERELD, ZICH ANDERS AFSPLEN DAN IN MIJN EIGEN AANWEZIGHEID? DIE AANWEZIGHEID KIJKT VANZELFSPREKEND MEE, EN IN DAT KIJKEN WORDT DE WERELD GEZIEN ALS EEN VERHAAL ZONDER SUBSTANTIE EN ZONDER AFGESCHIEDENHEID

is om op de zoektocht in te gaan als het verhaal van de Jantjes contra de rest van de wereld lijkt door te gaan. Ik houd mensen een spiegel voor en nodig ze uit om eens heel goed te kijken, om er zo achter te komen dat ze niet het gekende zijn, niet al dat geklets in hun hoofd, maar het goddelijke, onveranderlijke kennen ervan. Zo ben ik ook uit alle verhalen geklommen en ben ik blijven zien dat ze niet waar zijn, ook al lijken ze dat wel.

Jij gaat er dus van uit dat je die toestand al wel kunt kennen, maar dat je er dan nog mee moet leren omgaan in de wereld.

Ja, voor veel mensen geldt dat. Er lijken in grote lijnen twee basiswegen te zijn. De eerste is de weg waarbij na het onmiddellijke, volledige inzicht de persoon meteen

WAARIN KAN DIT, DEZE WERELD, ZICH ANDERS AF SPELEN DAN IN MIJN EIGEN AANWEZIGHEID? DIE AANWEZIGHEID KIJKT VANZELFSPREKEND MEE, EN IN DAT KIJKEN WORDT DE WERELD GEZIEN ALS EEN VERHAAL ZONDER SUBSTANTIE EN ZONDER AFGESCHIEDENHEID

definitief verdwenen is. Dit is voor mij eigenlijk theorie, iets wat ik uit boeken heb gehaald, want zelf heb ik nooit met zo iemand contact gehad. In mijn geval is er tot nu toe altijd sprake geweest van een schijnbare weg van innerlijke gerichtheid voor en/of na het inzicht. De mensen die deze tweede weg lijken te gaan, en dan maakt het niet uit of ze via het hoofd of via het hart lijken te reizen, help ik niet door te zeggen: "Hou maar op, je bestaat niet eens." Dat is zoiets als tegen je kind van vier dat aangekleed met een koffertje naast je bed staat op zondagochtend en zegt dat het naar zijn werk gaat, dat je dan zegt: "Welnee, je gaat niet naar je werk."

Ogenschijnlijke omweg

Kijk, toen ik zag wat mijn leermeester bedoelde en hij tegen mij zei: "Jan, dit is het. Blijf daar", heb ik een tijdlang lekker in mijn eigenste eigen zijn zitten verwijlen en ervoer ik alleen maar het mooie in alles en zat ik helemaal in Gods zaligheid. Maar toen kwam ik er steeds meer achter dat ik nog geen boodschapje kon doen zonder bonje te krijgen met iemand die voordrong. En dan ging ik vlug weer naar huis om daar weer in dat verwijlen te kruipen. Dat probleem heb ik eerst moeten leren herkennen om het vervolgens te kunnen passeren, want op den duur kreeg het gevoel dat ik het was kwijtgeraakt steeds meer kracht. Maar geleidelijk aan, met veel vallen en opstaan, heb ik mogen leren om in alle situaties en interacties te doorzien dat het verhaal van 'ik' en 'jij' gewoon niet waar is, nooit waar kan zijn. Het is weliswaar een omweg, maar ik zie veel mensen die zo'n ogenschijnlijke omweg moeten maken. Het leren doorzien van wat niet waar is, dat stuk wordt veelal niet serieus genomen, of er wordt op zijn minst geen aandacht aan geschonken. Het gaat erom te doorzien dat elk verhaal van afgescheidenheid, van losse personen die met elkaar interacteren, niet echt is, en tegelijkertijd midden in het leven te blijven staan, van je ouders en je kinderen te houden, de afwas te doen en net als ik een chaoot te zijn in het huishouden. Het gaat erom dat je die twee aspecten moeiteloos leert verenigen met elkaar.

Om het filmdoek te kunnen zien, en te kunnen *blijven* zien, moet je eerst volledig door de betovering van de film heen leren kijken en je veilig weten binnen de ongedeelde Eenheid. Dat kan een moeilijk proces zijn als je nog geloof hecht aan het idee dat het begrijpen van de waarheid al voldoende is, terwijl je tegelijkertijd nog anderen meent te ervaren die afgescheiden zijn van jezelf en die de oorzaak lijken te zijn van het feit dat je niet gelukkig bent. Daarom geef ik aan dat je altijd heel en veilig bent en dat elk oordeel en schuldgevoel direct doorzien kan worden als niet waar. Er is niet één weg, er zijn allerlei schijnbare wegen om thuis te komen van nooit weggeweest, en dit is de mijne. Mogelijk kan die je helpen de jouwe te ontmaskeren en te zien dat er maar één filmdoek is en dat elk contact niets anders is dan liefde die contact maakt met zichzelf. ←

ADV.